خۆپیشاندانی "نەوت" و سەنووری چارەسەرکانی سەرمایەداری.. کاوە کەریم

لە ١٢ی ئۆکتۆبەری ٢٠٢٦، ئەکادیمیای زانستەکانی سویدی خۆپیشاندانی ئابووریی بانکی ناوەندی سویدی بە "نۆبڵ"ی ئابووری ناودەبرت ئەلفرێد" بەخشی، بەهای "پڕۆپەدانی بنەما میکرۆئیکۆنۆمیکان و جێگیرکردنی ماکرۆئیکۆنۆمی". ئامانجی سەرکیی تۆژینەوەکانیان پڕۆپەدانی مەدەلە ئابووریییەکانە، بەشێوەیەک کە یارمەتی دەوڵەت و بانکە ناوەندییەکان بدەن کاریگەریی ئاژۆگۆڕە ئابووریییەکان کەم بکەنەوە و بە سیاسەتی دارایی و نەقدییەوە هاوسەنگیی ئابووری بپارێزن.
ئەم خۆپیشاندانە پرسیارێکی گرنگی سیاسی و تیۆریی دەخاتەڕوو: تا چەندە مەدەلە نوێکانی ئابووری دەتوانن قەیرانەکانی سەرمایەداری بەرەوە ببەن؟ ئایا جێگیرکردنی ئابووری بە مانای چارەسەرکردنی هەکارە بنەڕەتییەکانی قەیرانەکان، یان تەنها هەوڵێکە بۆ کەمکردنەوەی کاریگەرییەکانی لە چوارچێوەی هەمان سیستەمدا؟
بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارە، پێویستە جیاوازی لە نێوان دوو ئاستی شیکردنەوەدا بکەین: یەکەم، چۆنیەتی بەڕێوەبردنی ئابووری و کەمکردنەوەی تووندیی قەیرانەکان، دووەم، شیکردنەوەی ئەو پەیوەندییە کەمایەتی و چینایەتییانەی کە سیستەمی سەرمایەداری لەسەریان دامەزراوە. ئەم دوو ئاستە پەیوەندییان بە یەکەوە هەیە، بەڵام یەک شت نین.
بگومان، مەدەلێکی ئابووری دەتوانێت لە ڕووی تەکنیکییەوە یارمەتیی بەڕێوەبردنی قەیران بدات، بەڵام ئەمە بەمانای ئەوە نییە کە هەکارە مێژوویی و کەمایەتییەکانی قەیرانەکەی ڕوون کردبێتەوە. هەر لەرەوە ڕەخنەی مارکسیستی دەست پێدەکات: نەک بە تەکردنەوەی هەموو ئامرازێکی ئابووری، بەڵکو بە پرسیارکردن لە سنووری تیۆرییەکان، ئەو پەیوەندییانەی کە دیانخەنە ناو شیکردنەوەکە و ئەو ڕاستییانەی کە لە دەرەوەی چوارچێوەکەیان دەمێننەوە.
لە سەدەی بیستەمدا، سەرمایەداری چەندین قۆناغی قەیران و گۆڕانکاریی سیاسی و ئابووریی بەخۆوە بینی. قەیرانی گەورەی ئابووریی ساڵی ١٩٢٩ و دواتر، لەگەڵ بکاریی بەربڵاو و کەمبوونەوەی بەرهەمهێنان ڕووبەڕوو بوونەوە. بەیە ئابووریناسان

گشتنی ئەو بۆچوونەی کە بازاڕ بە تەنیا و بێ دەستوەردانی حکومەت ناتوانێت هەمیشە هاوسەنگیی ئابووری بپارێزێت و قەیرانەکانی چارەسەر بکات. لەو بارودۆخەدا، بیرکەرەکانی "جۆن ماینارد کینز" گرنگییەکی تایبەتیان پەیدا کرد. "کینز" پێی وابوو کە لە هەندێک بارودۆخدا، بە تایبەتی کاتێک خواستی کۆمەڵایەتی و وێڕاهێنان دادبەزێت، بازاڕ بەتەنها ناتوانێت بە خێرایی ئابووری بگەڕێنێتەوە سەر ڕێگای گەشەکردن. لەبەرئەوە، دەوڵەت دەتوانێت بە زیادکردنی خەرجیی گشتی، هاندانی داواکاری و بەکارهێنانی ئامرازی دارایی و نەقدییەکان کاریگەری لەسەر ئاستی بەرهەمهێنان و دامەزراندن دابنێت.
لە دوای جەنگی جیهانیی دووەمەوە، سیاسەتی "کینزییەکان" لە چەندین وڵاتی ڕۆژئاوا بوونە بەشێک لە سیاسەتی ئابووری. لەهەمان کاتدا، دەوڵەتی ئاسوودە و هەندێک بەرنامەی سۆسیال-دیموکراتی، بەهۆی فشاری بزووتنەوە کرێکارییەکان و کۆمۆنیستەکان و هاوسەنگیی هێزە سیاسییەکان، ڕێگای گرنگیان لە دابینکردنی خزمەتگوزاریی گشتی، پاراستنی کۆمەڵایەتی و کەمکردنەوەی هەندێک نایەکسانی گرنگ. بەڵام ئەم ڕێگەیە بە هەمیشە بەردەوام نەبوو. لەکاتایی حەفتاکانی سەدەی بیستەم و سەرەتای هەشتاکاندا، لەئەنجامی پاشکۆیی مۆدیلی سەرمایەداری دەوڵەتی لە ئەورووپای ڕۆژهەڵات، هەروەها کاریگەریی هەڵاوسانی بەرز، کێشەکانی بەرهەمهێنان و قەیرانەکانی ئابووریی جیهانی، ئاراستەی سیاسەتی ئابووریەکان لە چەندین وڵاتی ڕۆژئاوادا دەستی بە گۆڕانکی بەرچاو کرد. لەم قۆناغەدا، بیرکەرەکانی "نیولیبرالیزم" زیاتر بوونە بنەمای سیاسەتکانی حکومەتەکان، سیاسەتێک کە تایبەتیکردنی هەندێک کەرتی گشتی، کەمکردنەوەی خەرجیی کۆمەڵایەتی و بیمەکان، ئازادکردنی بازاڕ و گەیینی پەیوەندیی نێوان دەوڵەت و سەرمایەی لێخ دەگرت.
لەووی مێژوویەوە، بەخشینی خەڵاتی نۆبڵ بە" فریدریش هایک " لە ساڵی ١٩٧٤دا دەتوانرێت وەک بەشێک لەهەلومەرجی ئەو کاتە و ملمەلانێی نێوان ئاراستە جیاوازەکانی بیرکردنەوەی ئابووری بخوێندرێتەوە. "هایک" ڕێخنەگرێکی توندی پلاندانانی ناوەندی و دەستتێوەردانی فراوانی دەوڵەت لە ئابووریدا بوو، لە بەرامبەریشدا جەختی لەسەر ڕۆڵی بازاڕ و سنووردارکردنی دەسەڵاتی دەوڵەت دەکردەوە. لەبەرئەوە، خەڵاتکەی دەتوانێت وەک نیشانەیەک لە گرنگیی ئەو ئاراستە فکرییە لە مێژووی بیرکەی ئابووریەکاندا لەکبەدرێتەوە. ئەو گۆڕانکارییانە دەرئەنجامی کۆمەڵێک هەکاری ئابووری، سیاسی و مێژوویی بوون، لەوانە قەیرانەکانی ئەو سەردەم و گۆڕانی هاوسەنگیی هێز لەنێوان دەوڵەت، سەرمایە و چینی کرێکار.

لەرەوە پرسیارکی گرنگ دێتە پێشەوە: ئەم گۆڕانە لە سیاسەتە ئابوورییەکاندا چەن پەیوەندیی نێوان دەوڵەت، سەرمایە و چینی کرێکاری گۆڕی؟ ئایا ئازادکردنی بازاڕ و کەمکردنەوەی دەستتێوەردانی دەوڵەت توانای سەرمایەداریی بۆ چارەسەرکردنی قەیرانەکانی زیادکرد، یان لەهەندێک بارودۆخدا، تەنها شێوازی دابەشکردنەوەی تێچووی قەیران و بارگرانییە کۆمەڵایەتییەکانی گۆڕی؟ لەم ڕوانگەیەوە، کێشەکە تەنها ئەوە نییە کە کام سیاسەتی ئابووری کاراترە، بەڵکو ئەوەشە کە سوودی ئەو سیاسەتانە بۆ کام چین و گرووپی کۆمەڵایەتی دەگەڕێتەوە و تێچووەکانیان لەسەر شانی کێ دەکەوێت؟

یەکێک لە تایبەتمەندییە سەرەکییەکانی مەدەڵەکانی" بەبڕت هێڵ و مایکڵ وودفۆرد" ئەوەیە کە دیاردە گەورەکانی ئابووری، وەک هێڵاوسان، گۆڕانی بەرهەمهێنان و سووڕەکانی سەروبەرزی و نزمبوونەوەی ئابووری، بە پشتبەستن بە بنەما "میکرۆئابوورییەکان" شیدەکرێنەوە. لەم مەدەڵانەدا، بەیارەکانی خەزان و کەمپانیاکان، چاوەڕوانییەکانیان سەبارەت بە داهاتوو و کاریگەریی سیاسەتی دارایی و نەقدی، هتد.کی گرنگ لە هەونکردنەوەی گۆڕانکارییە ئابوورییەکاندا دەگێڕن. بە نموونە، چاوەڕوانیی خەزان و کەمپانیاکان سەبارەت بە داهاتی داهاتوو، نرخەکان و بەیارەکانی بانکە ناوەندییەکان، دەتوانێت کاریگەری لەسەر خەرجی، وەبەرهێنان و بەیارەکانی ئابوورییان هەبێت. بەڵام لەڕەدا قسە لەسەر دروستی یان نادروستی مەدەڵەکە نییە بەڵکو ئەوە نییە بەڵی ئەم شێوازی شیکردنەوە بەکارهێنەت، پرسیاری بنەڕەتی ئەوەیە کە ئایا ئەم شێوازی شیکردنەوە، لەگەڵ بەیارە تاکەکەسییەکان، پەیوەندییە مژوویی و چینایەتییەکانی بەرهەمهێنانیش لەبەرچاو دەگرێت؟ یان ئەو پەیوەندییانەی کە بارودۆخێکی دەرەکی و پێشوەختە ئامادەکراو وەردەگرێت، بە ئەوەی چۆنیەتیی پەیدابوون و گۆڕانیان لە ڕەوتی مژوویدا شیکاتەوە؟
لەلای مارکس، ئابووری تەنها کەی بەیارە سەربەخۆکانی تاکەکان نییە. سیستەمی سەرمایەداری لەسەر پەیوەندییەکی دیاریکراوی خاوەندارێتی و بەرهەمهێنان دامەزراوە. لەلایەکەوە، خاوەن سەرمایە و ئامرازەکانی بەرهەمهێنان هەن، لە لایەکی تریشەوە، کرێکاران هەن کە بە بەدەستهێنانی مانەوەی ژیانیان ناچار دەبن هێزی کاری خۆیان بفرۆشن. ئەم دوو پێگەیە تەنها جیاوازیی نێوان ئارەزوو و هەبژاردەی تاکەکەسی نین. ئەوان بەرهەمی مژوویەکی کۆمەڵایەتین کە خاوەندارێتی، دەسەڵاتی ئابووری و توانای بەیاردان بە شێوەیەکی

نادادپەروەرانە و نایەکسان دابەشدەکەن. بۆ نموونە، خاوەن کۆمپانیا دەتوانێت لەسەر بنەمای چاوەڕوانیی قازانج بۆیار لەسەر وەبەرهێنان بدات، بەڵام کرێکاران لەهەمان بازاڕدا لەژێر فشاری دابینکردنی ژیانی خێی و خێزانەکەیدایە. هەردووکیان بۆیار دەدەن، بەڵام لەهەمان پێگەی کۆمەڵایەتی و ئابووریدا نین. ئەم مەسەلە ئەم جیاوازییە لەبەرچاو ناگرێت، هەربۆیە پێوەندییەکی چینایەتیی مەژووویی بە کۆمەڵێک هەڵبژاردەی تاکەکەسی سادە دەکاتەوە.
بەڵام ئەمەش بەمانای نەکردنەوەی هەموو شیکردنەوەیەکی "میکرۆیی" ئابووری نییە. نەخێر لەم مەسەلانە لەوە دایە کە پێوەندییە چینایەتیەکان و پێگەی کۆمەڵایەتی چینەکان حسابی لەسەر ناکرێت و پشتگوێ دەخرێت، ئەوەش کاریگەرێکی گەورەی دەبێت لەسەر ئەنجامەکانی هەر تیۆرییەک، یان چۆن ئەو سنوورە کاریگەرییە لەسەر سیاسەتە پێشنیارکراوەکانی دادەنێت. لەبەرئەوە، پرسیاری ناوەندی ئەمە نییە کە ئایا شیکردنەوەکە لە تاکەکەسەوە دەست پێدەکات یان لە کۆمەڵگەوە، بەڵکو ئەوەیە کە ئایا پێوەندییەکانی بەرهەمهێنان، کەڵەکەکردنی سەرمایە و دەسەڵاتی چینایەتی دەخاتە ناو ناوەندی شیکردنەوەکە، یان لە دەرەوەی چوارچێوەکەی دەیهێڵێتەوە.
لە سەردەمی ئێستادا، سەرمایەداریی جیهانی بەدەست قەیرانێکی جیهانییەوە دەناڵێنێت، دووچاری کۆمەڵێک کێشە و ناکۆکیی قووڵی ئابووری و کۆمەڵایەتییەوە بۆتەوە، کێشەگەلێک کە توانای سیستەمی سەرمایەداری بە بەردەوامبردنی قەیرانکانی خێی دەخاتە ژێر پرسیارەوە. دابەزینی هێڵەی قازانج، قەیرانی دارایی، بارگرانیی قەرز، نائارامیی بازاڕ و نایەکسانیی داهات و سامان، هەموویان ئەو پرسیارە گرنگە دەخەنە ڕوو کە ئایا ئامرازە باوەکانی سیاسەتی ئابووری دەتوانن لە سنووری کۆنترۆڵکردنی کاریگەرییەکانی قەیران تێپەڕن و هەکارە بنەڕەتییەکانی چارەسەر بکەن.
بەرهەمهێنانی سەرمایەداری دووچاری مەیلی دابەزینی هێڵەی قازانج بۆتەوە، بەهۆی قەیرانکەوە لە قۆناغێکدا وەستاوە کە ناچارە شێوازەکانی بەردەوامبردن و کۆنترۆڵکردنی پرسە ئابوورییەکانی بگۆڕێت. بەڵام، گۆڕینی ئەم شێوازانە بەمانای ڕزگاربوونی سەرمایەداری لە قەیران نییە. سیاسەتی "ماکرۆئابوورییەکان" گۆڕینی ئامرازەکانی بەردەوامبردنی سەرمایەداری و پاراستنی پێوەندییە ئابوورییە باوەکانە، نەک گۆڕینی پێوەندییەکانی بەرهەمهێنان کە دەتوانن ببنە هۆی گۆڕانکی بنەڕەتی لە پێکهاتەی سیاسی و کۆمەڵایەتیی سەرمایەداریدا. چونکە ئاگەر قەیرانەکان بەردەوامبن و شێوازە باوەکانی بەردەوامبردنی ئابووری نەتوانن چارەسەرێکی جێگیر بۆیان بدۆزنەوە، ئەوا لەوانەیە مەرجی مەژووویی بۆ گۆڕانکارییەکی

قووەتر بەتە ئاراوە. بەڵام، ئەم گەشەپێدانکاریییە بە شێوەیەکی خەباتی و حەتمی ڕووندەدات، بەڵکو ئاراستە و ئەنجامەکەی پەیوەندی بە هاوسەنگیی هێزە چینایەتییەکان و توانای جووڵانەوە کۆمەڵایەتییەکانەوە هەیە.

لێرەدا جیاوازییەکی بنەڕەتی لەنێوان گەشەپێدانکاری لە ناو سەرمایەداریدا و گەشەپێدانکاری لە پەیوەندییە بنەڕەتییەکانی خودی سەرمایەداریدا دەردەکەوێت. یەکەمیان دەتوانێت شێوازەکانی کارکردنی سیستەم بگۆڕێت، بەبێ ئەوەی بنەمای چینایەتی و پەیوەندییەکانی بەرهەمهێنان بگۆڕێت، بەڵام دووەمیان پێویستی بە گەشەپێدانی بنەڕەتی لەخودی ئەو پەیوەندییانەدایە. هەر لەو چوارچێوەیەدا، پرسەکە ئەوەیە ئایا تاچ ڕادەیەک ئامرازە ماکرۆئابوورییەکان دەتوانن قەیرانەکانی سەرمایەداری کۆنترۆڵ بکەن، بە ئەوەی سەرچاوە بنەڕەتییەکانیان بگرێن.

لە ڕوانگەی ئەم ڕەخنەیەوە، کەشکانی وەبەرهێنان، دابەزینی ڕێژەی قازانج و نائارامیی بازاڕ نابێت تەنها وەک کێشەیەکی تەکنیکی لە ڕێکخستنی سیاسەتی نەقدی و دارایی سەیر بکرێن. بەڵکو دەبێت ئەو پەیوەندییە مێژوویی و چینایەتییانەش لەبەرچاو بگیرێن کە لە چوارچێوەیاندا بەرهەمهێنان، کێشەکەی سەرمایە و دابەشکردنی قازانج ڕێکدەخرێن.

یەکێک لە گرفتە سەرەکییەکانی ئابووریی سەرمایەداری لە قۆناغە قەیرانئامێزەکاندا، ئەوەیە کە وەبەرهێنان و بەرهەمهێنان بە تەنها بە بوونی ئامرازەکانی سیاسەتی نەقدی و دارایی بەردەوام نابن. تەنانەت ئەگەر بانکە ناوەندییەکان ڕێژەی سوود کەم بکەنەوە و مەرجەکانی قەرزگرتن ئاسانتر بکەن، ئەمە بەخۆی گەرەنتیی زیادبوونی وەبەرهێنان لە بەرهەمهێنانی ئاستقینەدا نییە. ئەگەر کەمپانیاکان و وەبەرهێنان دووچاری کەمی ڕێژەی قازانج ببنەوە، یان بازاڕی فرۆشتن و خواستی بەرهەمەکان لاواز بێت، نزمکردنەوەی ڕێژەی سوود لەوانەیە بە تەنها نەبێتە هۆی زیادبوونی وەبەرهێنان. بەپێچەوانەوشەوە، بەرزکردنەوەی ڕێژەی سوود بە کۆنترۆڵکردنی هەڵاوسان دەتوانێت تێچووی قەرز زیاد بکات و فشار لەسەر وەبەرهێنان و بەرهەمهێنان دروستبکات. بەم شێوەیە، ئامرازەکانی سیاسەتی نەقدی لە نێوان دوو ئامانجی قورسدا دەجووڵێن: کۆنترۆڵکردنی هەڵاوسان و پاراستنی چالاکیی ئابووری.

بەڵام کێشەکەش لەمەش قووڵترە، ئەگەر کێشەی وەبەرهێنان و قازانج تەنها بە گەیشتن بە ڕێژەی سوود چارەسەر نەکرێت، ئەوا دەبێت بپرسین ئایا کێشەکە تەنها لە شێوازی بەڕێوەبردنی ئابووریدایە، یان پەیوەندی بە خودی شێوازی بەرهەمهێنان و کێشەکەی سەرمایەوە هەیە.

ئەم پرسیارە جیاوازیی نێوان چارەسەرکی تەکنیکی بە کێشەیکی ئابووری و لێکەوینەوە لە هەکارە مێژوویی و پێکهاتەییەکانی ئەو کێشەیە دەخاتە ڕوو. لەبەر ئەوە، ڕەخنە لە ئابووریناسانی بەرژوازی باو ناباتە تەنها لەسەر ئەوە بوەستێت کە ئایا مەدەلێک دەتوانێت بە دروستی گەشەکانی هێزی سوود، چاوەڕوانییەکانی بازاڕ یان هاوسان پێشبینی بکات. پرسیاری بنەڕەتی ئەوەیە کە ئەم مەدەلانە تا چ ڕادەیەک دەتوانن هەکارەکانی قەیران لە چوارچێوەی پێوەندییەکانی بەرهەمهێنان و کۆلۆکەی سەرمایەدا ڕوونبکەنەوە. لێوانگێیەکی ڕەخنەییەوە، ئاگەر شیکردنەوەیەک قەیران تەنها بە کێشەیک لە ڕێکخستنی چاوەڕوانییەکان، سیاستی بانکە ناوەندییەکان یان هەڵەی بەیارە تاکەکەسییەکان بزانێت، لەوانەیە ئەو پێوەندییە بنەڕەتییانە لەبەرچاو نەگرێت کە قەیران لە چوارچێوەیاندا دروست دەبێت.

بەم پێیە، کێشەکە تەنها ئەوە نییە کە ئابووریناسانی بەرژوازی لە پێشبینیی قەیرانەکاندا هەڵە دەکەن، یان ئامرازەکانیان لە هەموو بارودۆخێکدا کاریگەر نین. کێشەی قووڵتر ئەوەیە کە چوارچێوەی تیۆریی ئەوان تا چ ڕادەیەک توانای ڕوونکردنەوەی قەیران و سنووردارکردنی هەیە. ئاگەر قەیرانەکان تەنها وەک ئەنجامی هەڵەی سیاستی نەقدی، نەبوونی متمانە یان ناڕێکیی چاوەڕوانییەکانی بازاڕ لێکبدرێنەوە، ئەوا ڕەنگە ئەوەی لە بنەڕەتدا پێویستی بە لێکەوینەوەیە، واتە پێوەندیی نێوان قازانج، وەبەرهێنان، بەرهەمهێنان و ملمانێی چینایەتی، لە چوارچێوەی شیکردنەوەکەدا جێگایەکی تەواوی نەبێت. لەڕەدا ڕەخنەکە لە سنووری توانای پێشبینی تەدەپەڕێت و دەگاتە سنووری چوارچێوەی تیۆرییەکە بە تێگەیشتن لە خودی قەیرانەکە.
لەهەمان کاتدا، مەدەلەکانی جێگیرکاریی "ماکرۆئابووری" هەوڵ دەدەن چوارچێوەیەکی تیۆری بە تێگەیشتن لە کاریگەریی سیاستی نەقدی و دارایی، چاوەڕوانییەکانی بازاڕ و هێزی سوود دابینبکەن. ئەم مەدەلانە دەتوانن یارمەتیی شیکردنەوەی هەندێک لە دیاردە "ماکرۆیکۆنۆمی" یەکان بدەن، بەڵام، توانای شیکردنەوەی دیاردەکان بەتەنها بەگەی ئەوە نییە کە هەکارە پێکهاتەییەکانی قەیرانیشیان ڕوون کردووەتەوە. بە نموونە، کۆنترۆڵکردنی هاوسان دەتوانێت یەکێک لە ئامانجەکانی سیاستی ئابووری بێت، بەڵام پرسیاری گرنگ ئەوەیە کە ئەم سیاستانە بە چ نرخێکی کۆمەڵایەتی بەدەست دێن و بارگرانییەکانیان لەسەر کام چین و توێژە کۆمەڵایەتییەکان دەکەوێت.

ئەگەر کۆنترۆڵکردنی هەڵاوسان بە سیاسەتێک بگاتە ئەنجام کە بێکاری زیاد بکات، کرێ بخاتە ژێر فشار یان توانای چینی کرێکار بۆ داواکردنی مافەکانی و بەرگری لە بەرژەوەندییەکانی لاواز بکات، ئەوا پێویستە ئەم کاریگەرییە کەمایەتییانەش لەگەڵ ئەنجامە ماکرۆئابوورییەکانی سیاسەتەکەدا هەبسەنگێنرێن. لەو بارودۆخەدا، جێگیریی نرخەکان بەتەنها ناتوانێت ببێتە پێوەرێکی تەواو بۆ سەرکەوتنی سیاسەتی ئابووری، چونکە دەبێت بپرسین ئەم جێگیرییە چۆن بەدەست هاتووە، کێ تێچووی پاراستنی داوە و کام پێوەندییەکانی دەسەڵات و بەرهەمهێنان بەهێزتر بوونتەوە.

دەبێت ئاماژە بۆش بکرێت، لەم نێوەدا دەوڵەت لە سیستەمی سەرمایەداریدا تەنها دامەزراوەیەکی بێلایەن نییە کە لە دەرەوەی پێوەندییە ئابووریەکان وەستابێت. دەوڵەت بە یاسا، سیاسەتە دارایی و نەقدییەکان، ڕێکخستنی بازاڕی کار و دامەزراوەکانییەوە بەشێکە لە چوارچێوەی کەمایەتییەک کە بەرهەمهێنان و کۆکردنی سەرمایەی تێدا ڕێک دەخرێت.

بەڵام ئەمە بە مانای ئەوە نییە کە دەوڵەت بتوانێت لە هەموو بارودۆخێکدا ڕاستەوخۆ لە خزمەتی هەموو بەشەکانی سەرمایەدایە بێت. پێوەندیی نێوان دەوڵەت و چینە کەمایەتییەکان پێوەندییەکی ئاڵۆز و کاریگەریی فشاری کرێکاران، بزووتنەوە کەمایەتییەکان و ناکۆکییەکانی ناو خودی چینە خاوەن سەرمایەکانیش لەسەر سیاسەتەکان دەبێت.

لە کۆتاییدا، خەڵاتی نۆبڵ بۆ ئابووری بۆ خۆی ناتوانێت وەڵامی پرسیارە بنەڕەتییەکانی قەیرانی سەرمایەداری بداتەوە. ئەگەر مەدەلێک بتوانێت هەندێک لە میکانیزمەکانی بازاڕ و سیاسەتی نەقدی ڕوونبکاتەوە، ئەمە بەمانای ئەوە نییە کە هۆکارە مێژووییەکان و چینایەتییەکانی قەیرانیشی چارەسەر کردووە. لەبەرئەوە، لەجیاتی ئەوەی تەنها بپرسین چۆن دەتوانرێت سەرمایەداری بە باشتر بگۆڕدرێت، دەبێت ئەم پرسیارەش بخەینە ڕوو: ئایا پێوەندییە بنەڕەتییەکانی ئەم سیستەمە دەتوانن بەردەوام هەمان قەیرانەکان بەرهەمبهێنن، تەنانەت کاتێک ئامرازەکانی بگۆڕدرێن؟

لەرەدا پێویستی بە گیان بەدوای ئەلتەرناتیفێکی تر دەردەکەوێت، ئەلتەرناتیفێک کە تەنها لە بگۆڕدنی باشتر و جێگیرکردنی سیستەمدا کورت نەبێتەوە، بگرە پێوەندییەکانی بەرهەمهێنان و دابەشکردنی دەسەڵات و سامانیش بخاتە ژێر پرسیارەوە. لەم بارودۆخەدا، ئاماژەی "جەرج ماگنەس" ڕاوێژکاری ئابووریی پێشووی UBS، لە ساڵی ٢٠١١دا لە بلومبێرگ، کە بانگەشەی دەکرد "شانسێک بۆ

کارل ماركس بدەن تاكو جيهان ڕزگاربكات، جەگای سەرنجە." ئەمەش بانگشەيەش دەتوانێت وەک نيشانەيەک لە گرنگيی گەانەوە بە ڕەخنەی ماركس لە سەرمايەداری بخوێندرێتەوە، بانگەوازێک بە دووبارەكردنەوەی پرسيارە بنەڕەتييەكانی لەبارەی قەيران، قازانج و داهاتووی سيستەمی سەرمايەداری.